(ו) * אוֹ (ג) [ג] מוּמָר לַעֲבוֹדַת גְּלוּלִים (ז) [ג]אוֹ מוּסָר לְאַנָּסִין, פְּסוּלִים, מִשּׁוּם [ד]דְּכְתִיב (דכה"ל ו ח-ט) וְקִשַּׁרְתָּם, וּכְתַבְתָּם, כָּל (ח) * שֶׁאֵינוֹ בְּקִשׁוּרָה אוֹ אֵינוֹ מַאֲמִין בָּהּ אֵינוֹ (ל) בִּכְתִיבָה: ב * כָּל [ה]שֶׁפְּסוּל לִכְתָבָן פָּסוּל (ט) * בְּכָל תִּקּוּן (ה) (י) עֲשִׂיָתָן: ג [ו]גֵּר שֶׁחָזַר לְדָתוֹ מַחֲמַת (ו) (יא) יִרְאָה

ג נמוקי יוסף (הל' תפילין ז. ד"ה מוסר) ד רש"י שם (ד"ה מוסר) והרמב"ם בפרק (ג') (א"ז) מהלכות תפילין (הי"ב). ה הרמב"ם שם (פ"ג הט"ו). ו גזירה שם.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שִׁנְקְרַע וְנִמְצָא זָכָר כְּשֵׁרִים, עַיִן שָׁם, וּבְדִינִים אֵלּוּ לֹא מְהַנֵּי גְּדוֹל וְקָשֵׁר עוֹמֵד עַל גַּבּוֹ כֵּיוָן שֶׁהַשַּׁעַם הוּא דְּכָל שֶׁיִּשְׁנוֹ בְּקְשִׁירָה יָשְׁנוֹ בִּכְתִיבָה: [ג] מוּמָר. עַיִן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיִן בְּגֵט פִּשׁוּט סִימָן קכ"ג (סק"י) שֶׁכָּתַב שֶׁפִּי שֶׁאָמַר אֶלָּף וְאָסְמַר, אִם כָּתַב תְּפִלִּין מִכְּשִׁירִין כְּדִיעֲבַד וּכְשֶׁעֵצַת הַדָּחַק:

בְּאֵר הַגּוֹלָה

* אוֹ מוּמָר לַעֲבוֹדַת גְּלוּלִים. וּמֵירֵי שֶׁאֵינוֹ אָרוּךְ כְּדַי, דְּאִי לָאו הָכִי הָוֵה לֵיהּ אִפִּיקוּרוֹס וְצָרִיךְ שְׁרָפָה [עוֹלַת תָּמִיד (סק"ג)]. וְעַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"י) שֶׁכָּתְבָה דְּאִם הוּא מוּמָר לְהַכְעִיס דִּינוֹ כְּעוֹבֵד גְּלוּלִים, וּלְהַכְעִיס מִקְרֵי הֵיכָא דְּהַאי וְאִיפּוּרָא קָפֵיהּ וְשָׁבִיק הַאי וְאָכֵיל אִיפּוּרָא דְּזֶה הוּא בִּכְלַל לְהַכְעִיס, אֲבָל אִם אֵינוֹ מַקְפִּיד לִבְרֹחַ הַהֶתֵּר וְהוּא לוֹקֵחַ מִן הַבָּא בְּיָדוֹ אוֹ הַתֵּר אוֹ אִסּוּר עַדַיִן אֵינוֹ בִּכְלַל מוּמָר לְהַכְעִיס, וְרַק לְגַבֵּי שְׁחִיטָה פָּסַק הָרַמ"א בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ב' סָעִיף ה' בַּהֶגֵּהּ דְּנֶחְשָׁב כְּלְהַכְעִיס מִשּׁוּם דְּחוּ אֵינוֹ בַּר זְבִיחָה, עַיִן שָׁם בְּבֵית יוֹסֵף ח', וּמִזֶּה לְמַד הַמְּגִן אַבְרָהָם (סק"ג) דְּהוּא הַדִּין בְּבֵי תְּפִלִּין כְּהַאי גַּוְנָא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"י) דְּאִם אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְמִצְוַת תְּפִלִּין אַף שֶׁלֹּא לְהַכְעִיס תּוֹ אֵינוֹ בַּר קְשִׁירָה [וְלִדְעַת הָרַ"ן (חולין א. ד"ה ולענין) דְּמִכָּל שֶׁם בָּזֶה כְּמְבָאָר שָׁם בְּבֵית יוֹסֵף וּבְרַ"ן גּוּפֵיהּ בְּאֲרִיכוּת יְהֵא הַדִּין הָכָא, וְרָאִיתִי לְאֶחָד דְּכָתַב דְּהַפֶּה זֶה וְלֹא נְהִירָא]. וְעַיִן שָׁם עוֹד בְּבָאוּר הַגְּרַ"א בְּסָעִיף קָטָן ט"ז דְּמִשְׁמַע מִנֵּיהּ דְּדֵעַת רַשַׁ"י (גיטין מה: ד"ה מומר) הוּא דַּאֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ עוֹשֶׂה לְהַכְעִיס וּבִשְׁאָר עֲבֵרוֹת גַּם כֵּן, תּוּ לָאו בִּכְלָל בַּר קְשִׁירָה הוּא. וְדַע עוֹד דְּכָל אֵלּוּ פְּסוּלִים דְּחָשְׁבִינַן לְהַכְעִיס אוֹ לַעֲבוֹדַת גְּלוּלִים אוֹ חִלּוּל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא, פָּסַק שָׁם בְּשֵׁ"ךְ בְּיוֹרֶה דֵּעָה (ס"ק טז) דַּאֲפִלּוּ בְּפַעַם אַחַת פָּסוּל אִם לֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה, וְלִכְאוֹרָה הוּא הַדִּין בְּעַנְיָנֵינוּ בְּאִם אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְמִצְוַת תְּפִלִּין, וְאֵין לְהָבִיא רְאָיָה מִדְּנָקֵט מוּמָר מִשְׁמַע דְּוַקָא בְּמוּמָר וְרָגִיל לְכָךְ דְּהָרֵי כָּתַב בֵּית יוֹסֵף (ד"ה תפילין) דִּמְיִירֵי בְּלְהַכְעִיס וְשָׁם אֲפִלּוּ בְּפַעַם אַחַת וְכַנַּ"ל, אִם כֵּן אֶפְשָׁר דְּאִם אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ גַּם כֵּן, דְּהוּא כְּלְהַכְעִיס, גַּם כֵּן תָּכַף מִיפָּסֵל, וְזֶה הַפָּפָק יֵפֹל גַּם כֵּן עַל מָה שֶׁפָּסַק שָׁם בְּיוֹרֶה דֵּעָה דְּאִם אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ בִּזְבִיחָה דְּהוּא כְּלְהַכְעִיס, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וּמַה שֶּׁהִתְבִּיא בְּגִנּוּזִים דְּיֵשׁ מְחַמִּירִין אֲפִלּוּ בְּלְהַאֲבִין, הוּא דַּעַת הַתּוֹסָפוֹת (ע"ז כו: ד"ה סמ"ך) הֵבִיאָם הַמְּגִן אַבְרָהָם (שם) דְּסוֹבְרִים דְּלְעִנְיַן כְּתִיבַת סְתָ"ם חָמוּר מִלְּשָׁאַר דְּבָרִים, וְגַם הַקְּרֵי מְגֻרָּם בְּפִתְיחָה בְּסִימָן ל"ב (כסופו) כָּתַב דְּכְמוֹתָן יֵשׁ לְעִיּוּנָא דַּיָּה טוּבָא, עַיִן שָׁם, וּבְקִדְּשׁ אִם הוּא מוּמָר לְתְפִלִּין לְהַאֲבִין נִרְאֶה לִי דְּכְאִישׁ זֶה עַל כָּל פָּנִים צָרִיךְ שֶׁיִּדְעוּ בּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ הִלְכוֹת תּוֹכוֹת וְדָמוֹמָה, וּכְמוֹ בְּשָׁם לְעִנְיַן שְׁחִיטָה דְּזוֹקֵא אִם יְדִיעוּ בּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ הִלְכוֹת שְׁחִיטָה וּכְדְאִיתָא בְּיוֹרֶה דֵּעָה שָׁם (ס"ב) דְּכְאִישׁ זֶה לֹא אָמְרִינַן בֵּי"ה-רֹ"ב מְצוּיִין מִינְחִין הַן. וְדַע עוֹד דְּנִרְאֶה פָּשׁוּט דְּאִם הוּא מוּמָר לְתִפְלָה אַחַת שֶׁל רֹאשׁ אוֹ שֶׁל יָד גַּם כֵּן תּוּ לֹא הָוֵי בִּכְלַל בַּר קְשִׁירָה, דְּהָרֵי כְּתִיב בִּקְרֵא אֶחָד (דברים פ"ו ח-ט) וּקְשַׁרְתָּם וְגוֹ' וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת וְגוֹ' וּכְתַבְתָּם, וְאַף עַל פִּי כֵן אִם הַשּׁוֹפֵר רָגִיל לִשְׂא תָּמִיד שֶׁל רֹאשׁ עַל הַמִּצְחָ וְהִתְרוּ בּוֹ וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ לְדִבְרֵיהֶם, אַף דַּעֲבָרָה גְּדוֹלָה עוֹשֶׂה בָּזֶה אֶפְשָׁר דְּאֵין לְמָנְעוֹ מִלִּכְתֹּב סְתָ"ם דְּאוּלַי רָגַע אֶחָד הָיוּ עַל מְקוֹמָן כְּדִין וְאִם כֵּן תּוּ הָוֵי בִּכְלַל בַּר קְשִׁירָה. וּמַה שֶּׁהִתְבִּיא בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"י) בְּמְסוּר אֶפְלוּ בְּפַעַם אַחַת כֵּן אִיתָא בְּפְרִי מְגַדִּים בְּיוֹרֶה דֵּעָה (שם משו"ת סק"ו יג) עַיִן שָׁם, וְעַיִן בְּפִתְחֵי תְּשׁוּבָה יוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן רפ"א (סק"ה) דִּכְתַב בְּשֵׁם חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם (סי' רסט) הַפֶּה זֶה, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וּמַה שֶּׁהִתְבִּיא בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (שם) אֲפִלּוּ לְהַאֲבִין, [ב] כֵּן סְתָמוּ הַרְבֵּה מֵהָאַחֲרוֹנִים, אַךְ הַסְּפְרֵי מְגַדִּים (משו"ת סק"א) מְפַקְפֵּק בָּזֶה:

* שֶׁאֵינוֹ בְּקִשׁוּרָה וְכוּ'. וְכוּתִים אֲפִלּוּ אִם נִימָא דְּגַרֵי אֱמֶת הֵן וּמִזַּהֲרִין עַל הַקְּשִׁירָה, מִכָּל מָקוֹם כְּבָר פָּרְקוּ מֵעֲלֵיהֶן הָעֹל וְאֵינָן מַאֲמִינִין בְּמִצְוֹת וּמִקְרֵי שֶׁאֵינוֹ בְּקְשִׁירָה, וְהוּא הַשַּׁעַם בִּשְׁאָרֵי דְּבָרִים דְּקַחֲשִׁיב:

ב * כָּל שֶׁפְּסוּל וְכוּ'. עַיִן בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו וכל), וְעַיִן בְּטוּ"ז (סק"ב) שֶׁכָּתַב לְפִי שֶׁיֵּשׁ בַּעֲשִׂיָתָן שי"ן לְפִיכָךְ פָּסוּל לְכָל הָעֲשִׂיוֹת, וְעַיִן בְּפְרִי מְגַדִּים שֶׁכָּתַב דַּעֲשִׂיַת שי"ן הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְהַשְּׁאָר הוּא מִדְּרַבָּנָן, עַיִן שָׁם, הִנֵּה הַמְּגִן אַבְרָהָם (סק"י) פָּלִיג עַל זֶה וְסוֹבֵר דְּחִסְרוֹי וּתְפִירָה הוּא גַּם כֵּן כַּעֲשִׂיַת שי"ן וְלֹא מִשְּׁעַם גְּזֵרָה, וְלִכְאוֹרָה לְפִי מַה שֶּׁכָּאַר הַפְּרִי מְגַדִּים אֶת דִּבְרֵי הַט"ז יָכְשַׁר לְהַט"ז קָטָן לְהַכְשִׁיר דְּגַם הוּא חַיָּב בִּתְפִלִּין מִדְּרַבָּנָן, וְלִשְׁנָא דְּכָל הַפָּסוּל מִשְּׁמַע דְּאִדְּלָעֵיל קַאי. וּבְאֶמֶת הַנָּכוֹן כְּמוֹ שֶׁכָּתַב מַהַרַ"ם לוּבְלִין בְּתְשׁוּבָה סִימָן ס"ח דְּאֵין הַבַּיִת יוֹסֵף מְשׁוּם דְּנִרְאִין שֶׁאֵין עֲשִׂיַת הַשִּׁין, אֶלָּא דִּכְיוָן דְּשִׁעוּר עֲשִׂיַת הַשִּׁי"ן כַּלָּם נִקְרָאִין עֲשִׂיַת תְּפִלִּין וְהַכֹּל עֲשִׂיָה אַחַת הִיא אֵין לְחַלֵּק בֵּין קָצָתָם לְקָצָתָם, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דְּקָטָן בֶּן שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה שֶׁלֹּא יַקְדִּישׁוּ אִם הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אֵין לְהַחְמִיר בּוֹ בְּדִיעֲבַד לְעִנְיַן חִפּוּי וּתְפִירָה אִם עֲשִׂיַת הַשִּׁי"ן הָיָה עַל יְדֵי גָּדוֹל, דִּכְלָאו הָכִי הַנּוֹדָע בֵּיהוּדָה (מהדו"ת או"ח סי' א) מֵקֵל בְּדִיעֲבַד אֲפִלּוּ בְּכְתִיבָה וְכַנַּ"ל (ד"ה או קטן):

* כָּל תִּקּוּן עֲשִׂיָתָן. עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"י) בְּמָה שֶׁכָּתַבְתִּי בְּגִלּוּן חִפּוּי וּתְפִירָתָן, וְנִרְאֶה לִי פָּשׁוּט דְּהוּא הַדִּין בִּרְיכַת שָׂעָר עַל הַתְּפִירוֹת דְּזֶה מַצְטַבֵּב אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד כְּדְאִיתָא בְּרַבְּ"ם פֶּרֶק ג' מֵהִלְכוֹת תְּפִלִּין הֲלָכָה א', וְכָל שֶׁכֵּן צְמוּצוֹם הַבָּתִּים וְהַתְּוֹרָה שֶׁיִּהְיוּ מְרֻבָּעִין וְכָל כְּהַאי גַּוְנָא דְּכָל זֶה הוּא בִּכְלַל תִּקּוּן עֲשִׂיָתָן, וְכֵן מוּכָח מִמַּהֲרַ"ם לוּבְלִין בִּתְשׁוּבָה סִימָן ס"ח דְּאֵין הַמְּלָאכוֹת חוּץ מִתִּקּוּן הָעוֹר הֵן בִּכְלַל חִפּוּי הַבָּתִּים וּתְפִירָתָן. וּמַה שֶּׁכָּתַב הַמְּגִן אַבְרָהָם (שם) דְּשָׁם מַהַרַ"ם (שם) דְּאִם גָּרַר דָּבָק שֶׁבֵּין אוֹת לְאוֹת אוֹ עָשָׂה שְׁאָר תִּקּוּן כָּשֵׁר דְּדִיעֲבַד כְּנוּתוֹ בְּעִנְיַן הַכְּתִיבָה, גְּלוּל שֶׁהָיָה הֶפְסֵק גָּדוֹל בְּכָתְבָה עַד שֶׁהָיָה נִרְאֶה כִּשְׁנֵי תֵּבוֹת וְהַמְּשִׁיךְ הָאוֹת לְמַעְלָה (בְּגוֹן בְּתֵבַת

(ז) מוּמָר. לְכָל הַתּוֹרָה, אוֹ לְהַכְעִיס אֲפִלּוּ בְּעֲבֵרָה אַחַת, אוֹ מְסוּר לְאָנֵס אֲפִלּוּ לְהַאֲבִין פָּסוּל. עַיִן מַגֵּן אַבְרָהָם (סק"ג): (ד) כְּתִיבָה. מִי שֶׁנִּקְטָעָה יָדוֹ הַשְּׂמָאלִית אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ בְּקְשִׁירָה כָּשֵׁר לִכְתֹּב תְּפִלִּין, דְּנִבְרָא בַּר חִיּוּבָא הוּא אֶלָּא פּוּמְא הוּא דְּכָאֵיב לֵיהּ. מַגֵּן אַבְרָהָם (סק"ה): ב (ה) עֲשִׂיָתָן. הַיְינוּ שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּגוּף הַתְּפִלִּין אֲבָל לְצַפְּדָן כָּשֵׁר, וְאִם תָּפַר וְחִפָּה הַתְּפִלִּין פָּסוּל שֶׁזֶּהוּ בִּכְלַל תִּקּוּן עֲשִׂיָתָן, אֲבָל אִם גָּרַר דָּבָק שֶׁבֵּין אוֹת לְאוֹת אוֹ עָשָׂה שְׁאָר תִּקּוּן כָּשֵׁר כְּדִיעֲבַד בְּתְפִלִּין דְּבָצֵי כְּסִדְרָן, וְכִסְפַּר תּוֹרָה אִם אֶפְשָׁר לִגְרֹר צְדָדֵי הָאוֹתִיּוֹת בְּמָקוֹם שֶׁנִּגְעוּ וְלַחֲזֹר וּלְכָתְבָן יַעֲשֶׂה דָּזֶה מִקְרֵי לְכַתְּחִלָּה: ג (יא) יִרְאָה. שֶׁלֹּא יַהֲרֹגוּהוּ. וְאַף דְּבָאֱמֶת הָיָה לוֹ לְמִסַּר

בְּאֵר הַיטֵב

(ג) מוּמָר. לְכָל הַתּוֹרָה, אוֹ לְהַכְעִיס אֲפִלּוּ בְּעֲבֵרָה אַחַת, אוֹ מְסוּר לְאָנֵס אֲפִלּוּ לְהַאֲבִין פָּסוּל. עַיִן מַגֵּן אַבְרָהָם (סק"ג): (ד) כְּתִיבָה. מִי שֶׁנִּקְטָעָה יָדוֹ הַשְּׂמָאלִית אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ בְּקְשִׁירָה כָּשֵׁר לִכְתֹּב תְּפִלִּין, דְּנִבְרָא בַּר חִיּוּבָא הוּא אֶלָּא פּוּמְא הוּא דְּכָאֵיב לֵיהּ. מַגֵּן אַבְרָהָם (סק"ה): ב (ה) עֲשִׂיָתָן. הַיְינוּ שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּגוּף הַתְּפִלִּין אֲבָל לְצַפְּדָן כָּשֵׁר, וְאִם תָּפַר וְחִפָּה הַתְּפִלִּין פָּסוּל שֶׁזֶּהוּ בִּכְלַל תִּקּוּן עֲשִׂיָתָן, וְכִסְפַּר תּוֹרָה אִם אֶפְשָׁר לִגְרֹר צְדָדֵי הָאוֹתִיּוֹת בְּמָקוֹם שֶׁנִּגְעוּ וְלַחֲזֹר וּלְכָתְבָן יַעֲשֶׂה דָּזֶה מִקְרֵי לְכַתְּחִלָּה: ג (יא) יִרְאָה. שֶׁלֹּא יַהֲרֹגוּהוּ. וְאַף דְּבָאֱמֶת הָיָה לוֹ לְמִסַּר

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שְׁאֵין כּוֹתֵב לִשְׁמָהּ: (ו) אוֹ מוּמָר לַעֲבוֹדַת גְּלוּלִים. דְּכָזֶה הוּא כְּמוּמָר לְכָל הַתּוֹרָה, וְהוּא הַדִּין אִם הוּא מוּמָר לְחַלֵּל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא, אֲבָל אִם הוּא מוּמָר (ו) לִשְׁאָר עֲבֵרוֹת קַיְימָא לַן דְּמוּמָר לְדָבָר אֶחָד לֹא הָוֵי מוּמָר לְכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, לָבַד אִם הוּא עוֹשֶׂה לְהַכְעִיס דָּזֶה אֲפִלּוּ לְדָבָר אֶחָד דִּינוֹ כְּכוּתִי וְכִדְאִיתָא בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ב' (ס"ה). וְיֵשׁ מַחְמִירִין יוֹתֵר (ז) דְּצָרִיךְ גְּנִיזָה. וְכָל זֶה אִם הוּא מוּמָר לִשְׁאָר עֲבֵרוֹת, אֲבָל אִם (ח) הוּא מוּמָר לְתְפִלִּין שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ תְּפִלִּין אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ עוֹשֶׂה זֶה לְהַכְעִיס פָּסוּל, דְּתוּ אֵינָנּוּ בַּר קְשִׁירָה, לָבַד אִם הָיָה לָזֶה רַק מוּמָר לְהַאֲבִין כְּגוֹן שֶׁהָלַךְ אַחַר עַצְקָיו עַדַיִן הוּא בִּכְלַל בַּר קְשִׁירָה. וְכָל זֶה הוּא לְעִנְיַן דִּיעֲבַד אֲבָל לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ לְאִישׁ כָּזֶה לִכְתֹּב סְתָ"ם, כִּי (ט) [א]יֵשׁ מַחְמִירִין אֲפִלּוּ בְּמוּמָר לְהַאֲבִין, וְאַפִלּוּ בַּאֲחֵרִים (י) עוֹמְדִין עַל גַּבּוֹ וְאוֹמְרִין לוֹ שֶׁיִּכְתֹּב לִשְׁמָהּ, וְעַיִן בְּבָאוּר הַלָּכָה (ד"ה או מומר). וְכָתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (שם) דַּאֲפִלּוּ הוּא מוּמָר לְחַלֵּל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא בְּאִסּוּר דְּרַבָּנָן כְּגוֹן מְקֻצֶּה וְהוֹצָאָה לְכַרְמְלִית יֵשׁ לְהַחְמִיר עַל כָּל פָּנִים לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לְהַנִּיחוֹ לִכְתֹּב סְתָ"ם, וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד צָרִיךְ עִיּוּן: (ז) אוֹ וְכוּ'. עַיִן בַּאֵר הַיטֵב (סק"ג) דַּאֲפִלּוּ בְּלְהַאֲבִין לָבַד, וַאֲפִלּוּ פַּעַם אַחַת: (ח) שֶׁאֵינוֹ בְּקְשִׁירָה וְכוּ'. וְעָבַד וְאִשָּׁה וְכוּתִי אֵין מַזְהָר עַל הַקְּשִׁירָה, וְקָטָן אַף שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ מִדְּרַבָּנָן בְּעַלְמָא הוּא [בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה תפילין)], וְעַיִן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד"ה שאינו). וּבְכָל אֵלּוּ (יב) לֹא מְהַנֵּי אֲפִלּוּ גָּדוֹל עוֹמֵד עַל גַּבּוֹ וְרוֹאֵהוּ שֶׁיִּהְיוּ לִשְׁמָהּ: ב (ט) כָּל. וּמִי (יג) שֶׁנִּקְטָעָה יָדוֹ הַשְּׂמָאלִית אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ בְּקְשִׁירָה יָכוֹל לִכְתֹּב תְּפִלִּין, דְּנִבְרָא בַּר חִיּוּבָא הוּא אֶלָּא פּוּמְא הוּא דְּכָאֵיב לֵיהּ: (י) עֲשִׂיָתָן. וְדַוְקָא שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה (יד) בְּגוּף הַתְּפִלִּין, כְּגוֹן חִפּוּי הַבָּתִּים וּתְפִירָתָן וְכָל שֶׁכֵּן עֲשִׂיַת הַשִּׁי"ן בְּעוֹר הַבָּתִּים אוֹ (טו) לְהַגִּיהַּ אֵיזֶה אוֹת, דַּעֲתָה הוּא פָּסוּל וְעַל יְדֵי הַגָּהָתוֹ יֶכְשַׁר דְּזֶה הוּא כְּתִיבָה מַמָּשׁ, אֲבָל עִבּוּד הַקְּלָף אֵינָנּוּ בִּכְלָל זֶה וְכָשֵׁר עַל יְדֵי עוֹבֵד גְּלוּלִים וְכָל שֶׁכֵּן עַל יְדֵי אִשָּׁה, רַק דִּבְעוֹבֵד גְּלוּלִים בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶה יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבּוֹ וְיִרְאֶה שֶׁיִּהְיֶה לִשְׁמָהּ וּכְדַלְעֵיל בְּסִימָן ל"ב סָעִיף ט', וְהוּא הַדִּין בְּקָטָן. וְהַשְׁחָרַת הַבָּתִּים וְהָרְצוּעוֹת עַיִן לְעֵיל בְּסִימָן ל"ג (ס"ק כב-כג) שֶׁבֵּרַרְנוּ שָׁם דִּינָם בָּעֲזָרַת ה', וּגְרִירַת דָּבָק שֶׁבֵּין אוֹת לְאוֹת לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לְזַהֵר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת עַל יָדָם, וּבְדִיעֲבַד אֵין לְהַחְמִיר דִּגְרִירָה לֹא מִקְרֵי כְּתִיבָה, וְעַיִן הַיטֵב לְעֵיל בְּסִימָן ל"ב סָעִיף קָטָן פ'. וְכָל זֶה (טז) בְּתְפִלִּין דְּכְתִבִּין כְּסִדְרָן, אֲבָל בְּסֵפֶר תּוֹרָה אִם אֶפְשָׁר לִגְרֹר צְדָדֵי הָאוֹתִיּוֹת בַּמָּקוֹם שֶׁנִּגְעוּ וְלַחֲזֹר וּלְכָתְבָן יַעֲשֶׂה, דָּזֶה מִקְרֵי לְכַתְּחִלָּה: ג (יא) יִרְאָה. שֶׁלֹּא יַהֲרֹגוּהוּ. וְאַף דְּבָאֱמֶת הָיָה לוֹ לְמִסַּר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ו) בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה תפילין) וּמַגֵּן אַבְרָהָם (סק"ג): (ז) עַיִן בְּמַגֵּן אַבְרָהָם (שם): (ח) מַגֵּן אַבְרָהָם (שם) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת (ע"ז כו: ד"ה סמ"ך): (י) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"א) וּפְשׁוּט: (יא) פְּרִי מְגַדִּים בְּפְתִיחָה בְּסִימָן ל"ב (בסופו): ב (יב) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (שם) וּפְשׁוּט: (יג) מַגֵּן אַבְרָהָם (סק"י): (יד) מַגֵּן אַבְרָהָם (סק"ה): (טו) שָׁם: (טז) שָׁם:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכן בשו"ע הרב (שם) כתב שהמומר לכל התורה כולה אפילו לתיאבון פסול מן התורה לדברי הכל, שהרי הוא ככופרי לכל דבריו כיון שיצא מן הכלל [אמנם לענין מי שאינו מניח תפילין כתב: אבל אם אינו מניחן לתיאבון כגון שהולך אחר עסקיו כשר לכתוב]. **ב]** וכן כתב בשו"ע הרב (שם).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

* כָּשֵׁר לִכְתֹּב תְּפִלִּין: ד [ז]תְּפִלִּין * שֶׁכְּתָבָם (יב) אֶפִּיקוֹרוֹס (יג) יִשְׂרְפוּ, (יד) [ח]וְיֵשׁ אוֹמְרִים יִגָּנְזוּ: ה [ט]נִמְצְאוּ בְּיַד אֶפִּיקוֹרוֹס וְאֵין יָדוּעַ מִי כְּתָבָן, (טו) יִגָּנְזוּ: ו [י]נִמְצְאוּ בְּיַד אֵינוֹ יְהוּדִי וְאֵין יָדוּעַ מִי כְּתָבָם, (טז) כְּשֵׁרִים: ז * [כ]אֵין לוֹקְחִין תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת וְסְפָרִים מִן הַכּוּתִים (יז) יוֹתֵר מִכְּדֵי דְּמֵיהֶן

ז [ז] הַרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק א' שם (ה"ז).
ח [ח] טור וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב יט ח"ד).
ט [ט] שם וּכְלִשְׁנָא בְּתַרָא וְרַמְבַּ"ם שָׁם פֶּרֶק א' וְרַ"ן (ניסין כג: ד"ה נמצא). [י] שָׁם וּפֶרֶק א' שָׁם (ע"א).

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

נַפְשׁוֹ עַל אֱמוּנַת ה', מִכָּל מָקוֹם לֹא יָצָא מִכְּלַל יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי זֶה כֵּיוָן דְּהָיָה בְּאֹנֶס. וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) שֶׁהֲעָלָה דְּאֵין לְהָקֵל בָּזֶה אֶפְלּוּ אִם בְּצִינְעָא הוּא שׁוֹמֵר אֶת הַתּוֹרָה רַק שֶׁבְּהֶנְחַת תְּפִלִּין הוּא מִתְעַצֵּל, דַּהֲלֹא עַל כָּל פָּנִים אֵינוֹ בְּקַשְׁיָרָה, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הוּא מוּמְר לְכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, אִם לֹא שֶׁמַּחֲמַת פַּחַד שֶׁלֹּא יַהַרְגוּהוּ הוּא יָרֵא לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה אֶפְלּוּ בְּצִינְעָא, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א שֶׁמְּסִכִּים גַּם כֵּן לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם. עוֹד כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ט) בְּשֵׁם הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה (אות א) דְּאָף דְּכָסַפְר תּוֹרָה מִמְּזוּר וְגַר תּוֹשָׁב [הֵינוּ שֶׁקִּבֵּל עָלָיו שֶׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ] פְּסוּלִים לִכְתֹּב כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן (רפ"א) [רע"ן], אֲפִלּוּ הָכִי בִּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת אֵין לָחֹשׁ. וְכָל הָאַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ דְּגַר תּוֹשָׁב פָּסוּל לְכִתְיבַת סְתָ"ם דְּהָא אֵינוֹ בְּקַשְׁיָרָה, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה שכתבם): ד (יב) אֶפִּיקוֹרוֹס. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה שכתבם): (יג) יִשְׂרְפוּ. עִם אַזְכָּרוֹתֵיהֶן וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן של"ד סָעִיף כ"א עַיֵּן שָׁם, דְּסָתְמוֹ כְּשֶׁכּוֹתֵב לְשֵׁם עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים הוּא כּוֹתֵב: (יד) וְיֵשׁ אוֹמְרִים יִגָּנְזוּ. דְּאֵין דֶּרֶךְ אֶפִּיקוֹרוֹס (ט) לְהָנִיחַ תְּפִלִּין, וּבְוַדַּאי כָּתְבוּ לְמִכֹּר לְיִשְׂרָאֵל וְאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא כָּתְבוּ בְּסָתָם לְשֵׁם עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים. וְדַעַת הַמְחַבֵּר לִפְסֹק כְּדֵעָה רִאשׁוֹנָה לָכֵן כָּתְבוּ בְּסָתָם, וְכֵן דַּעַת הַטַּ"ז (סק"ג) וְהַפְּרִישָׁה (סק"ב) וְהַגְּרַ"א בְּבֵאוּרוֹ: ה (טו) יִגָּנְזוּ. מִפֶּפֶק שָׁמָּא הוּא כְּתָבָן, אֲבָל אֵין לִשְׂרֹף מִפֶּפֶק דַּהֲלֹא כְּתִיב (דברים יב ד) 'לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם': ו (טז) כְּשֵׁרִים. דְּסָתָם עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים (יט) אֵין בְּקִיאִין לִכְתֹּב וּבְוַדַּאי יִשְׂרָאֵל כָּתְבוֹ, וּבִכְרֵט בִּמְקוֹמוֹתֵינוּ שֶׁיְּדוּעִ שֶׁאֵין אֵינָם יְהוּדִים יוֹדְעִין לִכְתֹּב. אֶפְלּוּ בְּסֵפֶר תּוֹרָה שֶׁנִּמְצָא בְּיָדָן מַסִּיק הַשַּׁ"ךְ [בְּיוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן רפ"א סָעִיף קָטָן (ד')] (ה') דְּלְבַלֵּי עֶלְמָא כְּשֵׁרָה, דְּתַלְיָנַן דְּהָאֵינָם יְהוּדִים בְּזוּז אוֹתָהּ: ז (יז) יוֹתֵר וְכוּ'. אֲבָל בִּמְעַט יוֹתֵר מִשָּׁוֶן [דְּהַיְנוּ עַד כְּדֵי (יט) חֲצִי דִּינָר בִּתְפִלִּין וּלְפִי עֶרְכָּךְ זֶה בְּסֵפֶר תּוֹרָה] חַיְּבִין לִקְנוֹת מֵהֶן, וְאַף דְּסֵפֶר תּוֹרָה שֶׁנִּמְצָא בְּיַד אֵינוֹ יְהוּדִי יֵשׁ אוֹמְרִים דְּיִגָּנֵז [בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רפ"א (ס"א)], אַף עַל פִּי כֵן חַיְּבִין לִקְנוֹת מֵהֶם וַאֲפִלּוּ בִּמְעַט יוֹתֵר וּכְדֵי לְגָנְזָן בְּכְדֵי שֶׁלֹּא יְבֹאוּ הָעוֹבְדֵי גִּלּוּלִים לִזְלְזֵל בָּהֶם, וּפְשׁוּט דְּהוּא הַדִּין אִם הֵם פְּסוּלִין מֵחֲמַת עַצְמָם גַּם כֵּן חַיְּבִין לִקְנוֹת מֵהָעוֹבְדֵי גִּלּוּלִים כְּדֵי לְגָנְזָן. אֲבָל (כ) בִּכְתָבָן אֶפִּיקוֹרוֹס

בֵּאוּר הַלָּכָה

'לְאַבּוֹתֶיךָ' הַמְשִׁיךְ הַפַּי"ת וְכָל כְּהַאי גַּוְנָא] כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נִרְאֶה כְּתֹבָה אַחַת, וְזֶה מֻתָּר מִדִּינָא אֶפְלּוּ בִּתְפִלִּין דְּכִבְיָנוֹן דְּסִדְרָן, דְּזֶה אֵינוֹ בִּכְלָל כְּתִיבָה וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ל"ב (ס"ב ס"ק ק"כ) לָכֵן מַתָּר זֶה אֶפְלּוּ עַל יְדֵי פְּסוּלִין כְּמוֹ גְּרוּדָה. וּמַה שֶּׁכָּתְבוּ עוֹד אוֹ לְהַגִּיהַּ אֵיזֶה אוֹת דְּצָרְתָה הוּא פְּסוּל, כַּנַּ"ל לְאַפּוֹקֵי עֲשִׂיַּת הַתָּגִין שֶׁצָּל שִׁטְנ"ז ג"ץ דְּגַם בְּלֹא זֶה כָּשֵׁר כְּדִרְאֻבַּד וּכְסִימָן ל"ו (ס"ג) אֵין לְהַחְמִיר כְּדִרְאֻבַּד גַּם בָּזֶה, וְהוּא הַדִּין הָעֲבָרַת קַלְמוֹס עַל אֵיזוֹ אוֹת דְּגַם עַתָּה יֵשׁ שָׁם אוֹת עָלָיו שֶׁרְשׁוּמוֹ נִכָּר אֶלָּא שֶׁשּׁוֹמְרוֹ שֶׁלֹּא יִתְמַחֵק יוֹתֵר וְיִפָּסֵל, דְּכָל זֶה אֵינוֹ בִּכְלָל כְּתִיבָה. וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בִּיוֹד"י הָאֶל"ף וְהַשִּׁי"ן שֶׁאֵין נוֹגְעִין וְתִינוֹק דְּלֹא חָפֵיס וְלֹא טָפֵשׁ מִכִּירִים, וְכֵן אִם חָסֵר קוֹץ הַשִּׁמְאלִי בְּיוֹ"ד, אִם מְהֵנֵּי תִּקּוּן עַל יְדֵי אֶלּוּ הַפְּסוּלִין בְּדִרְאֻבַּד, מִי נֵימָא כְּמוֹ דִּלְעֵנְיַן שֶׁלֹּא בְּסִדְרָן מִקַּלְיָנַן וְאָמְרִינַן דְּאֵין זֶה כְּתִיבָה חֲדָשָׁה כֵּיוָן דְּעִקַּר צוּרָתוֹ עָלָיו הָכִי נָמֵי לְעִנְיַן זֶה וְלֹא קָרִינַן בֵּיהּ כָּל שֶׁאֵינוֹ בְּקַשְׁיָרָה אֵינוֹ בִּכְתִיבָה, אוֹ דִּילְמָא כֵּיוָן דְּצָל כָּל פָּנִים עָשָׂה הָאוֹת פְּסוּל וְעַל יְדֵי תִּקּוּנָן שֶׁל אֵלּוּ הַפְּסוּלִין יֵצֵא כָּשֵׁר כְּדִרְאֻבַּד, וְלֹא דְּמֵי לְגְרוּדָה דְּשָׁם אֵינוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּגוּף צוּרַת הָאוֹת כְּלָל. וְאֵין לְהָבִיא רְאָיָה לְהַקֵּל בָּזֶה מִדִּנְקַט הַמְחַבֵּר"ם (שם) בְּסוֹף דְּבָרָיו וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אֲכָן אִם הָיוּ הַנְּגִיעוֹת בְּגוּף הָאוֹתִיּוֹת עַצְמָן כְּגוֹן בְּרֶגְלֵי הַהֵ"א וְהַקּוֹ"ף אוֹ רַגְלֵי הָאֶל"ף בְּבָּנוּת אוֹ פְּנֵי הָאֶל"ף הָיוּ נוֹגְעִים בְּגַב שְׁתֵּיהֶן וְהָאִשָּׁה הִפְרִידָה אוֹתָן, פְּשִׁיטָא דְּהַסֵּפֶר תּוֹרָה פְּסוּלָה דְּהָא אִי אֶפְשָׁר לְתַקְּנָם כִּי אִם בְּגָרִירַת כָּל מַה שֶׁנַּעֲשָׂה בְּפָסוּל לַחֲזֹר וּלְכָתְבוֹ מֵחָדָשׁ וְזֶה מִקְרֵי כְּתִיבָה גְּמוּרָה עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְלֹא נָקַט יוֹתֵר רְבוּתָא דַּאֲפִילּוּ בָּזֶה שֶׁהָיָה לוֹ לְתַקֵּן תִּקּוּן הָאִשָּׁה גַּם כֵּן עַיֵּן צוּרָתוֹ עָלָיו דְּפָסוּל כָּל שֶׁהוֹסִיף בִּכְתִיבָה וְעַל יְדֵי הַכְשֵׁר הָאוֹת, דְּאִפְשָׁר מְשׁוּם דְּהַמְּהַרֵּ"ם רָצָה לְהַשִּׁיב לְהַשּׁוֹאֵל בְּשֶׁאֵלָתוֹ שֶׁשְּׁאָל לְפָנָיו בְּגָרִירַת הָאִשָּׁה אִם כָּשֵׁר וְהֵשִׁיבוּ דְּיֵשׁ חִלּוּק בֵּין גְּרִירָה לִגְרִירָה וְכִדְאִיתָא שָׁם, לָכֵן לֹא נָקַט רְבוּתָא זוֹ וְכֵן מִסְתַּבֵּר. כְּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ו ובסו"ר לב ס"ק סט) דְּקֶשֶׁר שֶׁל דָּל"ת וְאַף שֶׁל יו"ד שֶׁבִּתְפִלִּין שֶׁל יָד יֵרָאֶה דַּאֵין לַעֲשׂוֹתָם כִּי אִם לִשְׁמָהּ וְשֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹתָם עַל יְדֵי אִשָּׁה וְקָטָן, דִּבְכְלַל כְּתִיבָה הָוֶה כְּמוֹ הַשִּׁי"ן שֶׁכְּשֵׁל רֹאשׁ עַיִן שָׁם. וְנִרְאֶה לִי דְּאֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה בְּקָטָן שֶׁהוּא בֶּן שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה אִם גָּדוֹל עוֹמֵד עַל גַּבּוֹ וּמְצַוֵּהוּ לַעֲשׂוֹת לִשְׁמָהּ אַף שֶׁלֹּא יָדְעִינַן שֶׁהֲבִיאָ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, דִּבְלָאו הָכִי יֵשׁ הַרְבֵּה מִקְלִין בָּזֶה וְכַנַּ"ל (ד"ה או קטן וד"ה כל שפסול), וְגַם לְדִבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת שֶׁכָּתַב ס"ב עַמּוּד א' דְּבוּר הַמַּתְחִיל שי"ן עַיִן שָׁם אֵין מָקוֹם לָזֶה, וְכָל שֶׁכֵּן דְּאֵין צָרִיךְ לְהַחְמִיר הַקָּטָן הָזֶה לְעַצְמוֹ בָּזֶה אֶלָּא לְדִרְאֻבַּד. וּבִמְקוֹם שֶׁהַמִּנְהָג שְׁגוּיִים לְנָשִׁים לְתַפֵּר תּוֹרָה וְאֵי אֶפְשָׁר לְשָׁנוֹת הַמִּנְהָג צָרִיךְ לְהַזְהִיר וּלְהָזֵר שֶׁהַתְּפִירָה בְּשֵׁנִי גְּדִילִים כְּדֵי לְגָנְזָן. אֲבָל (כ) בִּכְתָבָן אֶפִּיקוֹרוֹס מֵהָעוֹבְדֵי גִּלּוּלִים כְּדֵי לְגָנְזָן. אֲבָל

ל"ה (ס"א). וְדַע עוד א]דִּלְעִנְיַן תְּפִירַת סֵפֶר תּוֹרָה עַל יְדֵי נָשִׁים וְהוּא הַדִּין כָּל אִלּוּ הַפְּסוּלִין יֵשׁ הַרְבֵּה מִסְקַפְקִין בָּזֶה, עַל כֵּן יֵשׁ לְהַזְהִיר מְאֹד עַל הַתְּפִירוֹת שֶׁתִּתְקַן הָאִשָּׁה וְלַחֲזֹר וּלְתָקְנָן בְּהֶכְשֵׁר יַחֲזֹר וְיִתְקָנֵם דְּכֵיוָן דְּיוֹדְעִ הַמְּקוֹמוֹת וְאִפְשָׁר לוֹ לְתַקְּנָם הֲרֵי בְּלִבְלּוּמֵי גְּמוּר, אֲבָל בְּלֹא הָכִי אֵין לְהַחְמִיר בְּדִרְאֻבַּד כֵּן פְּסַק הַמְּהַרֵּ"ם לוּבְלִין בְּתִשׁוּבָה (שם), וּבְעֵת מִגֵּן הָאֶלֶף (בתשובה שבסוף קונ' עשרים גרה) חוֹלֵק עָלָיו וּמַצְרִיךְ לְהַחְמִיר הַתְּפִירוֹת אֶפְלּוּ בְּדִרְאֻבַּד. וּבִמְקוֹם שֶׁהַמִּנְהָג שְׁגוּיִים לְנָשִׁים לְתַפֵּר תּוֹרָה וְאִי אֶפְשָׁר לְשָׁנוֹת הַמִּנְהָג צָרִיךְ לְהַזְהִיר וּלְהָזֵר שֶׁהַתְּפִירָה רִאשׁוֹנָה וְאַחֲרוֹנָה וְגַם בְּאֶמְצַע יַעֲשֶׂה הַסּוֹפֵר מִקְדָּם וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן לְנָשִׁים לְתַפֵּר [פַּתְחֵי תְּשׁוּבָה יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רפ"א (סק"ד)]:

ג * כָּשֵׁר לִכְתֹּב תְּפִלִּין. כָּל זֶה אֵירְרֵי בְּגַר תּוֹשָׁב הַסְּכִימוּ הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ט) וְלִבְושֵׁי שְׂרָד (ס"ז) וּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק"ט) [וְעוֹד הַרְבֵּה] דְּפָסוּל מִטַּעַם דְּהָא אֵינוֹ בְּקַשְׁיָרָה, וְהַשְּׁאָרֵי כְּגוֹן הַמְצִיא הַפְּרִי מְגַדִּים (ד"ה אפרים ס"ז) הַמְצִיא דָּבָר חָדָשׁ דְּאִירְרֵי הַדַּרְכֵי מֹשֶׁה דְּמַכְשִׁיר בְּגַר תּוֹשָׁב דְּקָבֵל עָלָיו כָּל הַמִּצְוֹת חוּץ מֵאֲסוּר נְבֵלָה וְאִם כֵּן הֲלֹא יֶשְׁנוֹ בְּקַשְׁיָרָה, וְכֵאֲמֶת נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי שֶׁגַּם זֶה אֵינוֹ מוֹעִיל עַל כָּל פָּנִים אֵינוֹ מוֹעִיל עַל הַקַּשְׁיָרָה, וְתַדַּע דְּאִשּׁוֹ אִשָּׁה וְעֶבֶד יָקְבְּלוּ עֲלֵיהֶן מִצְוֹת תְּפִלִּין יִהְיוּ כְּשֵׁרִים לְכְתִיבַת תְּפִלִּין, וְאִם תִּרְאֶה מְשׁוּם דִּמְחִיִּין לְנָשִׁים עַל הַנַּחַת תְּפִלִּין וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ל"ח (ס"ג), זֶה אֵינוֹ דָּכָל זֶה רַק מֵחֲמַת חֻמְרָא בְּעָלְמָא שְׁחוֹשְׁשִׁין לְהַפְּסִיקְתָא (רבתי פכ"ב) אֲבָל שֵׁ"ם הַיִּלֵּל (עירובין צו.) סוֹבֵר דְּאֵין מוֹחִין עַל זֶה וְכִדְאִיתָא שָׁם בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ונשים), וְעוֹד עֲבָדִים יוֹכִיחוּ דְּאֵין מוֹחִין בְּהֶן וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סי' לח ס"ק יב) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת שַׁבָּת, וְגַם לְפִי זֶה אִם הָאִשָּׁה תְּקַבֵּל עַל עַצְמָהּ מִצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה אַף לְרַבֵּנוּ תָם (גיטין מה: תוד"ה כל) לַעֲשׂוֹת צְרִיכוֹת לַאֲנָשִׁים, זֶה אֵינוֹ דְּאִם כֵּן דְּבָזֶה יֵשׁ לְהַקֵּל עַל הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא תְּהֵא בְּכָל יוֹם בְּצַעַר וְכֵן [מִן] הַדִּין אֵין לְהַחְמִיר כְּדִרְאֻבַּד גַּם בָּזֶה, וְהוּא הַדִּין הָעֲבָרַת קַלְמוֹס עַל אֵיזוֹ אוֹת דְּגַם עַתָּה יֵשׁ שָׁם אוֹת עָלָיו שֶׁרְשׁוּמוֹ נִכָּר אֶלָּא שֶׁשּׁוֹמְרוֹ שֶׁלֹּא יִתְמַחֵק יוֹתֵר וְיִפָּסֵל, דְּכָל זֶה אֵינוֹ בִּכְלָל כְּתִיבָה. וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בִּיוֹד"י הָאֶל"ף וְהַשִּׁי"ן שֶׁאֵין נוֹגְעִין וְתִינוֹק דְּלֹא חָפֵיס וְלֹא טָפֵשׁ מִכִּירִים, וְכֵן אִם חָסֵר קוֹץ הַשְּׂמְאלִי בְּיוֹ"ד, אִם מְהֵנֵּי תִּקּוּן עַל יְדֵי אֵלּוּ הַפְּסוּלִין בְּדִרְאֻבַּד, מִי נֵימָא כְּמוֹ דִּלְעִנְיַן שֶׁלֹּא בְּסִדְרָן מִקַּלְיָנַן וְאָמְרִינַן דְּאֵין זֶה כְּתִיבָה חֲדָשָׁה כֵּיוָן דְּעִקַּר צוּרָתוֹ עָלָיו הָכִי נָמֵי לְעִנְיַן זֶה וְלֹא קָרִינַן בֵּיהּ כָּל שֶׁאֵינוֹ בְּקַשְׁיָרָה אֵינוֹ בִּכְתִיבָה, אוֹ דִּילְמָא כֵּיוָן דְּצָל כָּל פָּנִים עָשָׂה הָאוֹת פְּסוּל וְעַל יְדֵי תִּקּוּנָן שֶׁל אֵלּוּ הַפְּסוּלִין יֵצֵא כָּשֵׁר כְּדִרְאֻבַּד, וְלֹא דְּמֵי לְגְרוּדָה דְּשָׁם אֵינוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּגוּף צוּרַת הָאוֹת כְּלָל. וְאֵין לְהָבִיא רְאָיָה לְהַקֵּל מִדִּנְקַט הַמְחַבֵּר"ם (שם) בְּסוֹף דְּבָרָיו וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אֲכָן אִם הָיוּ הַנְּגִיעוֹת בְּגוּף הָאוֹתִיּוֹת עַצְמָן כְּגוֹן בְּרֶגְלֵי הַהֵ"א וְהַקּוֹ"ף אוֹ רַגְלֵי הָאֶל"ף בְּבָּנוּת אוֹ פְּנֵי הָאֶל"ף הָיוּ נוֹגְעִים בְּגַב שְׁתֵּיהֶן וְהָאִשָּׁה הִפְרִידָה אוֹתָן, פְּשִׁיטָא דְּהַסֵּפֶר תּוֹרָה פְּסוּלָה דְּהָא אִי אֶפְשָׁר לְתַקְּנָם כִּי אִם בְּגָרִירַת כָּל מַה שֶׁנַּעֲשָׂה בְּפָסוּל לַחֲזֹר וּלְכָתְבוֹ מֵחָדָשׁ וְזֶה מִקְרֵי כְּתִיבָה גְּמוּרָה עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְלֹא נָקַט יוֹתֵר רְבוּתָא דַּאֲפִילּוּ בָּזֶה שֶׁהָיָה לוֹ לְתַקֵּן תִּקּוּן הָאִשָּׁה גַּם כֵּן עַיֵּן צוּרָתוֹ עָלָיו דְּפָסוּל כָּל שֶׁהוֹסִיף בִּכְתִיבָה וְעַל יְדֵי הַכְשֵׁר הָאוֹת, דְּאִפְשָׁר מְשׁוּם דְּהַמְּהַרֵּ"ם רָצָה לְהַשִּׁיב לְהַשּׁוֹאֵל בְּשֶׁאֵלָתוֹ שֶׁשְּׁאָל לְפָנָיו בְּגָרִירַת הָאִשָּׁה אִם כָּשֵׁר וְהֵשִׁיבוּ דְּיֵשׁ חִלּוּק בֵּין גְּרִירָה לִגְרִירָה וְכִדְאִיתָא שָׁם, לָכֵן לֹא נָקַט רְבוּתָא זוֹ וְכֵן מִסְתַּבֵּר. כְּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ו ובסו"ר לב ס"ק סט) דְּקֶשֶׁר שֶׁל דָּל"ת וְאַף שֶׁל יו"ד שֶׁבִּתְפִלִּין שֶׁל יָד יֵרָאֶה דַּאֵין לַעֲשׂוֹתָם כִּי אִם לִשְׁמָהּ וְשֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹתָם עַל יְדֵי אִשָּׁה וְקָטָן, דִּבְכְלַל כְּתִיבָה הָוֶה כְּמוֹ הַשִּׁי"ן שֶׁכְּשֵׁל רֹאשׁ עַיִן שָׁם. וְנִרְאֶה לִי דְּאֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה בְּקָטָן שֶׁהוּא בֶּן שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה אִם גָּדוֹל עוֹמֵד עַל גַּבּוֹ וּמְצַוֵּהוּ לַעֲשׂוֹת לִשְׁמָהּ אַף שֶׁלֹּא יָדְעִינַן שֶׁהֲבִיאָ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, דִּבְלָאו הָכִי יֵשׁ הַרְבֵּה מִקְלִין בָּזֶה וְכַנַּ"ל (ד"ה או קטן וד"ה כל שפסול), וְגַם לְדִבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת שֶׁכָּתַב ס"ב עַמּוּד א' דְּבוּר הַמַּתְחִיל שי"ן עַיִן שָׁם אֵין מָקוֹם לָזֶה, וְכָל שֶׁכֵּן דְּאֵין צָרִיךְ לְהַחְמִיר הַקָּטָן הָזֶה לְעַצְמוֹ בָּזֶה אֶלָּא לְדִרְאֻבַּד. וּבִמְקוֹם שֶׁהַמִּנְהָג שְׁגוּיִים לְנָשִׁים לְתַפֵּר תּוֹרָה וְאִי אֶפְשָׁר לְשָׁנוֹת הַמִּנְהָג צָרִיךְ לְהַזְהִיר וּלְהָזֵר שֶׁהַתְּפִירָה רִאשׁוֹנָה וְאַחֲרוֹנָה וְגַם בְּאֶמְצַע יַעֲשֶׂה הַסּוֹפֵר מִקְדָּם וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן לְנָשִׁים לְתַפֵּר [פַּתְחֵי תְּשׁוּבָה יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רפ"א (סק"ד)]:

ד * שֶׁכְּתָבָם אֶפִּיקוֹרוֹס. הוּא הָאִדּוּק לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, כֵּן אִיתָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה כתבן מין) וְשָׁכֵ"ר (ניסין שם ד"ה מין) וּבְכֶסֶף מִשְׁנֶה בְּרַמְבַּ"ם הִלְכוֹת תְּפִלִּין פֶּרֶק א' הֲלָכָה י"ג, לְאַפּוֹקֵי מַמַּה שֶׁהֵבִינָה בְּאִיזֶה דְּפוּס בְּרֶשִׁ"י גִּשְׁרִי מ"ה עַמּוּד ב' אֶפִּיקוֹרוֹס יְהוּדִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין לְדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שָׁזֶּה אֵינוֹ מְפֹרָשׁ רֶשִׁ"י כְּיָרוּשַׁ, הֲגַם שֶׁלְּעִנְיָנִים אֲחֵרִים גַּם זֶה הוּא בִּכְלַל אֶפִּיקוֹרוֹס אֲבָל לֹא לְעִנְיַן זֶה לְעִנְיַן דִּינָא סוֹפֵר בָּזֶה נִרְאֶה לִי פָּשׁוּט דִּצְרִיךְ לִגְנוֹז תְּפִלִּין שֶׁלּוֹ, וְלְעִנְיַן דִּינָא לְעִנְיַן זֶה דִּישְׁרֵף. וְלְעִנְיַן דִּינָא סוֹפֵר בָּזֶה נִרְאֶה לִי פָּשׁוּט דְּצָרִיךְ לִשְׂרֹף וְשָׁפֵא לֹא עָבֵד הַקֶּלַח לִשְׁמָהּ וְשָׁפֵא לֹא כְּתַב הַפְּרִישׁוֹת וְהָאַזְכָּרוֹת לִשְׁמָהּ לֹא הָיָה לוֹ לְהָיוֹר בִּדְרָן חַק תּוֹכוֹת כֵּיוָן דְּאֵינוֹ מַאֲמִין בְּדִבְרֵי חַז"ל וְגַם חֲשׁוּד הוּא לְהַכְשִׁיל לַאֲחֵרִים, מֵיהוּ אִי אִיתְרְמֵי שֶׁעָמְדוּ אֲחֵרִים עַל גַּבּוֹ וְרָאוּ שֶׁנַּעֲשָׂה הַכֹּל כַּהֲלָכָה כְּגוֹן שֶׁהוּא לֹא כָּתַב אֶלָּא אֵיזוֹ אוֹתִיּוֹת בְּהַתְחָלוֹת אֵלּוּ בְּקִנְיָנֵיהֶם אוֹ בְּהַיְרִיעוֹת שֶׁל הַסֵּפֶר תּוֹרָה, אֶפְלּוּ הָכִי יֵשׁ לְעַיֵּן אִם אִישׁ זֶה הוּא בִּכְלַל בַּר קְשִׁירָה. וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה לְהַתִּיר דַּהֲלֹא לְעִנְיַן זְבִיחָה גַּם כֵּן מִירְרֵישׁ מִי שֶׁהוּא בִּכְלַל בַּר זְבִיחָה אָכוֹל מִזְּבִיחָתוֹ וְלֹא מִפִּי שֶׁאֵינוֹ בַּר זְבִיחָה וּכְדִרְאֵיתָא בְּחֻלִּין ג' עַמּוּד ב' תּוֹסָפוֹת דְּבוּר הַמַּתְחִיל סָסָבַר, וַאֲפִלּוּ הָכִי פְּסַק בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ב' סָעִיף ט' דְּצְדוֹקִי וּבַיְתוֹסִי אִם נִכְנַס בְּגַדֵּךְ סַכִּינָם וַאֲחֵרִים עוֹמְדִים עַל גַּבָּם שְׁחִיטָתָם כְּשֵׁרָה, אַלְמָא דְּכֵיוָן דְּאֲחֵרִים עוֹמְדִים עַל גַּבּוֹ זוֹ אַף דְּלֹא כְּתִיבָה קְרֵינַן בֵּהּ שֶׁהֵם בְּנֵי זְבִיחָה וּמַאֲמִינִים בִּמְצַוֹת זְבִיחָה וְכִדְקָרֵשׁ הַפְּרִי מְגַדִּים (שם"ד ס"ק כב) עַיֵּן שָׁם, אִם כֵּן כָּאן נַמִי בְּצִנְעָנִינוּ לְכָאוֹרָה אִם אֲחֵרִים עוֹמְדִים עַל גַּבּוֹ וְרוֹאִין שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ חִסָּרוֹן דְּחַק תּוֹכוֹת שֶׁמְּאֹד מְאֹד בְּמַלְאֹכֶת הַכְּתִיבָה וְגַם שֶׁנִּכְתַּב לִשְׁמָהּ אֵין לִפְסֹל דְּהֲיֵי בְּכְלַל אֶפִּיקוֹרוֹס, וַאֲנַשִׁים כָּאֵלּוּ חוֹשְׁשִׁים שֶׁאֵינָם יְדוּעִ שֶׁאֵינָם יְהוּדִים וּמְצוּי אֵצְלָם חִלּוּל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא גַּם כֵּן וְאִם כֵּן דִּינָם כְּמוֹ שֶׁפְּשִׁיטָא לֵיהּ לְהַשַּׁ"ךְ שָׁם (ס"ק כד) לְעִנְיַן קְרָאִים, עַל כֵּן יוֹתֵר טוֹב שֶׁיִּסְתַּלֵּק וְיִכְתֹּב אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם, אַף אִם אֵינוֹ יָכוֹל לְמִקַּם מֻחְמֶת בְּסִדְרָן אוֹ בְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם צָרִיךְ עַיִן לְמַעֲשֶׂה:

ז * אֵין לוֹקְחִין וְכוּ' מִכְּדֵי דְּמֵיהֶן וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יז) בְּמֶה שֶׁכָּתַבְתִּי וְהוּא הַדִּין אִם הֵם פְּסוּלִין מֻחְמֶת עַצְמָם, וְהוּא פְּשׁוּט לְדַעָה זוֹ דְּמֵאי שְׁנָא אִם הוּא פְּסוּל מִשּׁוּם דְּהָאִיר וְאַחֵר שֶׁכָּתְבוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְמִקַּם מֻחְמֶת עַצְמוֹ כְּמוֹ כֵן בְּפָסוּל מֻחְמֶת עַצְמוֹ:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ד (י) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתבן מין): ו (יח) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט): ז (יט) עַיֵּן בְּתוֹסָפוֹת שָׁם (ניסין מה:) דְּבוּר הַמַּתְחִיל מַצָּלִין, וְלָכֵן סְתָם הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ: (כ) עוֹלַת תָּמִיד (ס"ק יא):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבְשוּ"ע הרב (ס"ג) הַתִּיר בְּדִיעֲבַד תְּפִירָה ע"י פְּסוּלִין.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah